

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANĐELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

PEDESETNICA - DUHOVI

DUH ISTINE
UPUĆIVAT ĆE VAS U
SVU ISTINU

SVIBANJ

Ned. 19. **PEDESETNICA - DUHOVI**
Celestin, Urban, Rajko

Pon. 20. Bernardin Sienski, Lidija, Zlatka

Uto. 21. Kristofor Magallenes, Dubravka

Sri. 22. Rita, Jagoda, Helena, Jelka

Čet. 23. Deziderije; Željko; Željana

Pet. 24. Marija Pomoćnica; Vinko

Sub. 25. Marija Majka Crkve; Beda
časni; Grgur VII.

MEDITACIJA

Himan Duhu Svetomu 3

SLUŽBA RIJEČI

PEDESETNICA - DUHOVI

ČITANJA

Duh istine upućivat će vas u svu istinu 4

HOMILIJA

Obdareni Duhom 8

KATEHEZA

Duh Božji i Duh Sveti 10

Mali vjeronaučni leksikon 12

SVETKOVINA

Pedesetnica -
pedeset dana i pedeseti dan 14

NAŠI POKOJNI 16

Naslovnica: *Pedesetnica*, koptska ikona

Slika preuzeta s: <https://stbasil.net>

mihael

13/2024.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkandela MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije,
Godište XVIII. (2024.), broj 15 (605); Pedesetnica - Duhovi, 19. svibnja 2024.

Kontakt:

vlč. Željko Rakošec, policijski kapelan, tel.: 22 712, 85 682; e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana, tel.: 22 715, 82 805; e-mail: vbakula@mup.hr

Himan Duhu Svetomu

*O dođi, Stvorče, Duše Svet,
pohodi duše vjernika,
poteci višnjom milosti,
u grudi štono stvori ih.*

*Ti nazivaš se Tješitelj,
blagodat Boga Svevišnjeg,
studenac živi, ljubav, plam
i pomazanje duhovno!*

*Darova sedam razdaješ,
Ti, prste desne Očeve,
od vječnog Oca obećan,
Ti puniš usta besjedom!*

*Zapali svjetlo u srcu,
zadahni dušu ljubavlju,
u nemoćima tjelesnim
potkrepljuj nas bez prestanka!*

*Dušmana od nas otjeraj
i postojani mir nam daj,
ispred nas idi, vodi nas,
da svakog zla se klonimo!*

*Daj Oca da upoznamo,
i Krista, Sina njegova,
i u Te Duha njihova,
da vjerujemo sveudilj!*

*Sva slava Ocu vječnomu,
i uskrsnome Sinu mu,
sa Tješiteljem presvetim
nek bude sada i uvijeke.*

Amen.

Prvo čitanje: Dj 2, 1-11

Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti.

A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastu ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: „Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi - svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.“

Riječ Gospodnja

Blagdan Pedesetnice slavi se pedeset dana nakon svetkovine Pashe i beskvasnih kruhova. Izvorno je ta svetkovina povezana s prinosom prvina ljetine, ali je kasnije teološki povezana sa spomenom na sinajski savez, odnosno na Zakon koji je Bog dao Mojsiju. Jedna od važnih značajku ove svetkovine jest da se slavi isključivo u Hramu, a ne po obiteljima, jer je zapravo čitav narod jedna Božja obitelj koja se okuplja u njegovoj kući, i gdje za sve vrijedi isti Božji zakon. U kontekstu toga blagdana, prvoga nakon Pashe i Isusove muke, smrti i uskrsnuća, smješta se dar Duha Svetoga kojim su bili ispunjeni Isusovi učenici dok su bili „svi zajedno na istome mjestu“ (r. 2b). Čini se da je cjelovitost zajednice čiji svi članovi bivaju ispunjeni Duhom Svetim jedna od temeljnih poruka koju Luka želi istaknuti u opisu toga događaja. Uz to, zajednica koja je ispunjena Duhom jest zajednica koja čini Božje djelo u svijetu, a to je temeljno poslanje Crkve. I to što se dar Duha očituje u daru jezika ima svoje značenje. Nabranje različitih naroda koji su razumjeli Isusove učenika svatko na svom jeziku ukazuje na to da je poslanje Crkve „razglašavati veličanstvena djela Božja“ (r. 11) svim narodima i jezicima.

Otpjevni psalam: Ps 104, 1ab.24ac. 29bc- 31.34

Pošalji Duha svojega, Gospodine, i obnovi lice zemlje!

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina!
Gospodine, Bože moj silno si velik!
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine,
puna je zemlja stvorenja tvojih .

Ako dah im oduzmeš, ugibaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje.

Neka dovijeka traje slava Gospodnja:
nek se raduje Gospodin u djelima svojim!
Bilo mu mило pjevanje moje!
Ja ću se radovati u Gospodinu .

Ovaj psalam je pjesma o Božjem stvaralačkom djelu. U središtu odabranih redaka je misao da Bog nije svijet stvorio i ostavio, nego ga uzdržava i za nj se brine. Može se čak reći daje stvaranje neprekidni proces, jer se na zemlji stvaraju uvijek nova bića koja dotada nisu postojala. To su bića koja u sebi imaju dah života, koji dolazi jedino od Boga, pa je slanje toga daha neprekidno obnavljanje lica zemlje.

Drugo čitanje: Gal 5, 16-25

Plodovi Duha.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Galaćanima

Braćo:

Po Duhu živite pa nećete ugađati požudi tijela! Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela. Doista, to se jedno drugomu protivi da ne činite što hoćete. Ali ako vas Duh vodi, niste pod Zakonom.

A očita su djela tijela. To su: bludnost, nečistoća, razvratnost, idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomor, srdžbe, splet karenja, razdori, strančarenja, zavisti, pijančevanja, pijanke i tome slično. Unaprijed vam kažem, kao što vam već rekoh: koji takvo što čine, kraljevstva Božjega neće baštiniti. Plod je pak Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost, uzdržljivost. Protiv tih nema zakona. Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama. Ako živimo po Duhu, po Duhu se i ravnajmo!

Riječ Gospodnja

Od tri ponuđena čitanja za ovu godinu predlažemo gore navedeni odlomak iz Poslanice Galaćanima. Jedna od temeljnih tema Poslanice Galaćanima jest pitanje trebaju li pogani da bi postali kršćani prije toga prihvatiti Mojsijev zakon i obratiti se. Pavlov je odgovor jasan. To nije potrebno, jer nas je Krist oslobodio. Međutim, da ne bude zabune Pavao jasno tumači kakva je to Kristova sloboda. To nije izlika tijelu za život u grijehu nego je riječ o slobodi po Duhu. U odlomku našega čitanja Pavao izričito nabroja djela tijela i djela duha. Čovjek koji se vlada samo prema požudi tijela upada u grijeh koji su očiti svima. Neki ih stručnjaci razvrstavaju u četiri grupe:

1) bludnost - grijesi na spolnom području koji razaraju brak, obitelj i međuljudske odnose;

2) grijesi protiv vjere - idolatrija i vraćanje;

3) grijesi protiv bratske ljubavi - razdori i svađe;

4) grijesi protiv umjerenosti i pijančevanja i tomu slično.

Popis tih grijeha Pavao zaključuje tvrdnjom da oni koji tako žive neće baštiniti Božje kraljevstvo. Tim oštrim riječima ukazuje se na ozbiljnost nabrojenih grijeha, ali se ne isključuje mogućnost obraćenja koja se sastoji u promjeni iz života po tijelu u život po duhu koji donosi svoje plodove. To su: „ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost i uzdržljivost“. Svi ti plodovi proizlaze iz unutarnje povezanosti s Bogom i znak su istinske slobode, jer bitna razlika između djela tijela i djela duha je zapravo u tome da djela tijela čovjeka zarobljuju, a djela duha ga oslobađaju.

Evandjelje: Iv 15, 26-27; 16, 12-15

Duh istine upućivat će vas u svu istinu

Svršetak svetog Evandjelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

„Kada dođe Branitelj koga ću vam poslati od Oca - Duh Istine koji od Oca izlazi - on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom.

Još vam mnogo imam kazati, ali sada ne možete nositi. No kada dođe on - Duh Istine - upućivat će vas u svu istinu; jer neće govoriti sam od sebe, nego će govoriti što čuje i navješćivat će vam ono što dolazi. On će mene proslavljati jer će od mojega uzimati i navješćivati vama. Sve što ima Otac, moje je. Zbog toga vam rekoh: od mojega uzima i - navješćivat će vama."

Riječ Gospodnja

Za čitanje iz Evandjelja današnja liturgija predviđa tri mogućnosti. Za ovu godinu predlažemo gore navedeni tekst sastavljen od dva odlomka iz Ivanova evandjelja u kojima se govori o Duhu Branitelju kojega će Isus poslati svojim učenicima.

Hrvatska riječ Branitelj prijevod je grčke riječi Parakletos. Ta riječ može se prevesti i kao zagovornik ili odvjetnik, jer se radi o tehničkom terminu koji označava onoga koji u nekom sudskom procesu brani optuženu osobu. U tom smislu Branitelj kojeg će Isus poslati svojim učenicima jest onaj koji će ih istinom braniti pred napadajima svijeta.

Djelatnost Branitelja opisana je kao dozivanje u pamet onoga što je govorio Isus. Drugim riječima, djelovanje Isusovih učenika poslije njegova uzašašća pravi je nastavak samoga njegova poslanja. Branitelj neće upućivati učenike u ništa drugo nego u Isusovu istinu, i to je način na koji će on biti prisutan s njima do konca svijeta.

Pedesetnica, maronitska ikona <https://www.catholicweekly.com.au>

teški i prodorni. Nije dobro bježati od takvih trenutaka, zbog straha ili manjka vjere, kao da bi Bog mogao od nas previše tražiti. Ako nam se neke misli uporno nameću i potiču nas na djelovanje i promjene u našem životu, dobro je sebi dati vremena. Duh je taj koji čini da nas dotakne pojedina misao i potakne na djelovanje. Otkrit ćemo da pred sobom nemamo šumu stvari, mnoštvo briga i problema, mnoštvo ideja, nego nešto bitno, bolji dio koji nam se neće oduzeti. Što je molitva iskrenija i pobožnija, riječi su sve manje potrebne. To ide tako daleko da pravi molitelj prestane govoriti, sam postaje slušatelj. Ispočetka, molitva je govorenje, kasnije šutnja i tišina. Vrhunac molitve je slušanje. Ne slušati sebe, nego šutjeti i čekati da nas Bog čuje, osjetiti da nas Bog čuje. Svaki čovjek je sposoban otkriti takvu molitvu. Moći proći kroz tunel protivština i nevjere svjedočeći Raspetoga i Uskrsloga.

Od Isusa dolazi Duh koji može utažiti žeđ ljudi. Grešnici najbolje osjećaju potrebu pomirenja i oprostjenja. Oni koji su bili nečisti zbog grijeha mogu slaviti Gospodina koji pere i osvježava svojim Duhom. Uzaludno je prati ruke od odgovornosti, ako srce nije čisto. Neka nam svetkovina Duha Svetoga pomogne da obnovimo predanost svojim bližnjima i životu.

Služba riječi 267/12

OTIĆIDA BI DOŠAO DUH

Božji se Duh često obznanjuje u našoj odsutnosti.

Kad se Isus uvečer prije svoje muke opraštao od svojih učenika, rekao je:

Bolje je za vas da ja odem: jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama; ako pak odem, poslat ću ga k vama... No kada dođe on - Duh Istine - upućivat će vas u svu istinu (Iv 16,7.13).

Samo u njegovoj odsutnosti otkrivaju Isusovi učenici potpuno značenje njegove prisutnosti. Samo u njegovoj odsutnosti shvaćaju potpuno njegove riječi i doživljavaju potpuno zajedništvo s njim. I samo su se u njegovoj odsutnosti mogli sabrati u zajednici vjere, nade i ljubavi.

Ako i sami čvrsto nastojimo da k svojim prijateljima dolazimo u Isusovo ime - da po nama Isus Krist postane za njih prisutan - smijemo se pouzdati u to, da će njegov Duh doći i k njima po našem dolasku. Tako može ne samo naša prisutnost nego i naša odsutnost postati dar za druge.

Henri J. M. Nouwen

Duh Božji i Duh Sveti

Kristovo obećanje Duha Branitelja jamstvo je trajne i univerzalne nazočnosti Duha Svetoga kao temelja na kojem počiva i iz kojeg izvire novost Božjeg naroda - Crkve.

Starozavjetna očitovanja Duha Božjega

Duh Božji o kojem govori Biblija je po svojoj naravi tajanstvena stvarnost, koju je moguće opisati samo slikovito. Za predočavanje stvarnosti Duha često se upotrebljava slika vjetra. Ova slika temelji se na hebrejskoj riječi "ruah", koja može označavati i "duh" i "vjetar". Ovo drugo značenje riječi "ruah" slikovito definira što je "duh". Naime, kao što vjetar nije vidljiv, a ipak ga je moguće osjetiti, takav je i Duh. Ova usporedba Duha s vjetrom javlja se i u Starom i u Novom zavjetu. Tako Isus u razgovoru s Nikodemom kaže: *"Vjetar puše gdje hoće; čuješ mu šum, a ne znaš odakle dolazi i kamo ide. Tako je sa svakim koji je rođen od Duha"* (Iv 3,8). Knjiga Propovjednika (Koheleta) tvrdi: *"Kao što ti nije poznato kojim putem vjetar putuje..., tako nije poznato ni djelovanje Božje, koji sve oblikuje"* (Prop 11,5).

Temeljno značenje Duhu Božjemu daje njegovo božansko podrijetlo. Svijet i čovjek proizlaze od Boga Stvoritelja. Pri tome je Duh Božji nositelj povezanosti između Boga i stvorenog svijeta. Kao što čovjek svojim duhom prodire u Božju stvarnost, tako Bog po svome Duhu djeluje u svijetu i u čovjeku.

Bitno obilježje Božjeg Duha u Starome zavjetu jest njegova učinkovitost (Mudr 1,7). U povijesti Božjeg naroda od početaka se javljaju ljudi u kojima je Duh Božji posebno prisutan i djelatan. Takvi su likovi Mojsija (Br 11,17) i Jošue (Pnz 34,9). Knjiga Sudaca opisuje kako se izbavljenje ugroženog Božjeg naroda događa po karizmatičnim vođama na koje je sišao Duh Božji (Suci 3,10; 6,34; 11,29). Obdarenost Duhom Božjim kao stalna karizma javlja se kod kraljeva Šaula (1 Sam 16,14) i Davida (1 Sam 16,13; 2 Sam 23,2). Posebno su proroci nastupali kao ljudi koje je vodio Duh Božji i koji su tako naviještali volju Božju (Ez 2,2; 3,12.14; 8,3 itd.; Zah 7,12).

Vrlo rano, u okviru mesijanskih očekivanja, pojavile su se najave da će doći vrijeme univerzalne raširenosti i trajne prisutnosti Duha Božjega. Na mesijanskom kralju počivat će Duh Jahvin (Iz 11,2). Duh Božji osposobit će Božjeg slugu da narodima navijesti radosnu vijest (Iz 42,1ss; 61,1-3). Bog će po svome Duhu dati narodu novo srce i novi duh (Ez 36,27). Cijeli će narod, čak i sluge i sluškinje, postati prorocima zahvaljujući izlivanju Duha (Jl 3,1-2; Br 11,29).

Duh Božji odnosno Duh Gospodnji uvijek je u Starom zavjetu shvaćen kao „snaga”, a ne kao personificirana stvarnost. Gdje se pak Duhu Božjem pripisuju ljudski atributi, to se događa radi pojašnjenja Božjeg djelovanja.

Novozavjetna novost Duha Božjega - Isusovo djelovanje i Duh Sveti

Novozavjetne knjige na različite načine govore o očitovanju i djelovanju Duha. Uvijek je, međutim, prisutno uvjerenje da je s pojavom Isusa Krista nastupila očekivana punina, odnosno izlijevanje Duha. Duh je prisutan u događajima i osobama koje pripremaju i najavljuju dolazak Isusov: Ivan Krstitelj (Lk 1,15), Elizabeta (Lk 1,41), Zaharija (Lk 1,67) i Šimun (Lk 2,25-27). Isusovo začecje dogodilo se po Duhu Svetom (Lk 1,35). Duh je najtješnje povezan s Isusovom osobom. U trenutku Isusova krštenja Duh je, na vidljiv način, sišao na Isusa (Lk 3,22). Isus je „snagom Duha” otpočeo svoje djelovanje u Galileji (Lk 4,14), a u sinagogi u Nazaretu Isus se predstavio kao Pomazanik Duhom Božjim (Lk 4,18) koji svojim djelovanjem donosi radost „ubogima, slomljenima, zarobljenima, sužnjevima”, sukladno najavi proroka Izaije (Iz 61,1). Duh koji je u događaju krštenja sišao na Isusa (Iv 1,32-34) ostao je na njemu kao znak njegova božanskog sinovstva sve do otkupiteljske smrti na križu. Isus je, dakle, na jedincat način i trajno i u punini posjedovao Duh Božji.

Novozavjetna novost Duha Božjega vezana je uz Kristovu osobu i njegovo djelovanje, a kulminacijsko očitovanje Duha Svetoga vezano je uz događaj uskrsnuća. Naime, Duh Sveti je dar Uskrslog i

Proslavljenog Gospodina (Iv 20,22). Mjesto posredovanja Duha Svetoga vjernicima jest krštenje kao događaj rađanja iz Duha (Iv 3,5-8). Isus je u svome oproštajnom govoru najavio dolazak Duha „Parakleta”, tj. Branitelja (Iv 14,16), koji će snažiti njegovu zajednicu iznutra i podsjećati je na ono što je Isus naučavao i uvoditi je u cijelu istinu (Iv 14,26; 16,13) i braniti je od izvanjskih napada (Iv 15,26; 16,8).

Događaj kulminacijskog očitovanja Duha Svetoga

Sukladno najavama proroka (Iz 44,3; Ez 39,29; Jl 3,1-2) da će doći vrijeme kada će snaga Božjega Duha biti izlivena na cijeli narod, u novozavjetnom vremenu stvarno se dogodilo „izlijevanje Duha”. Djela apostolska govore o izlijevanju Duha na blagdan Duhova (Dj 2) i iz toga događaja rođena je Crkva, tj. nova zajednica Božjeg naroda. Snaga Duha Svetoga, koja je sišla na apostole i koja je privukla pozornost brojnih hodočasnika u Jeruzalemu, opisana je ponajprije kao nova sposobnost shvaćanja i razumijevanja. Naime, svatko je čuo apostole kako govore njegovim vlastitim jezikom (Dj 2,7-8). U središtu duhovskog izvještaja je Petrova propovijed u kojoj je Petar citirao (Dj 2,17-18) starozavjetnu najavu proroka Joela o izlijevanju Duha Božjega na sve članove Božjeg naroda (Jl 3,1-2). Zajednica onih koji vjeruju u Krista postala je mjesto nazočnosti Božjeg Duha, a Duh Sveti se očitovao kao snaga kohezije, kao snaga koja nadilazi razlike i stvara zajednicu vjernika – Crkvu. Trajnost novonastale kršćanske zajednice utemeljena je upravo na trajnoj nazočnosti Duha Svetoga.

Bedour Latif i Youssef Nassif.: *Pedesećnica*, koptska ikona, <https://en.wataninet.com/>

Nazočnost Duha Svetoga trajno je obilježje Crkve sve do Kristova ponovnog dolaska (Dj 2,20). Duh Sveti je pratio misijsko djelovanje Filipa i Petra (Dj 8,29.39; 11,12), i posebno Pavlova misijska putovanja (13,1-4; 16,6-7; 20,22-23; 21,11). Isti Duh sudjelovao je u donošenju odluka rane Crkve, kao što je tzv. „apostolski dekret” (Dj 15,28) i nazočan je pri postavljanju starješina kršćanskih zajednica (Dj 20,28).

Misijsko djelovanje Crk-ve trajno je povezano sa stvarnošću Duha Svetoga, kao što to ustvrđuje zapovijed Uskrsloga Isusa na kraju Matejeva evanđelja: „Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga” (Mt 28,19). U događaju krštenja krštenici stupaju u zajedništvo s Duhom Svetim i u zajedništvo s Ocem i Sinom.

Odnos između starozavjetnog Duha Božjega i novozavjetnoga Duha Svetoga

Uz neosporno postojanje kontinuiteta između starozavjetnog i novozavjetnog govora o božanskom Duhu, ipak postoje i razlike između Duha Božjega u Starome zavjetu i Duha Svetoga u Novom zavjetu. Ovaj odnos između starozavjetnog Duha Božjega i novozavjetnoga Duha Svetoga može se opisati uz pomoć analogije. Naime, kao što na kristološkoj razini, postoji kontinuitet, ali i apsolutna novost između starozavjetnih mesijanskih najava i njihovih

novozavjetnih ispunjenja, tako slično, na pneumatološkoj razini postoji kontinuitet, ali i apsolutna novost između Staroga i Novoga zavjeta. U tom smislu starozavjetni govor o Duhu Božjemu je priprava i najava za novozavjetno izlivanje i puno očitovanje Duha Svetoga.

O kakvom je kontinuitetu riječ i o kakvoj je novosti riječ to pojašnjava Poslanica Hebrejima koja ustvrđuje da je isti Bog govorio nekoć i da isti Bog govori sada, ali da je bitno drugačiji način Božjeg govora nekoć i sada. Sada, na kraju vremena, Bog je progovorio po Isusu Kristu, svome Sinu (Heb 1,1). Parafraziranjem ove tvrdnje Poslanice Hebrejima i primjenom te tvrdnje na govor o Duhu Svetome, može se reći da je isti Božji Duh na djelu i u Starom i u Novom zavjetu, ali je drugačiji način kako se taj Duh Božji očitovao nekoć u Starome i kako se očituje sada u Novome zavjetu. Nekoć se Duh Božji očitovao po odabranim Božjim ljudima, a sada se očituje po Isusu Kristu, Sinu Božjemu.

Prema tome, nenadmašna pneumatološka novost Novoga zavjeta proizlazi iz punine Božje objave u Kristu. Kristovo obećanje „Parakleta” – Duha Branitelja, jamstvo je trajne i univerzalne nazočnosti Duha Svetoga kao temelja na kojem počiva i iz kojeg izvire novost Božjeg naroda – Crkve.

Anto Popović, <https://www.svetlorijeci.ba>

Mali vjeronaučni leksikon

Osmina

Osmina (latinski *octava*), u Katoličkoj crkvi, produžetak slavljenja nekog blagdana kroz osam dana. Običaj je starozavjetnog podrijetla; u kršćanstvu se provodi od početka III. st. U sr. vijeku uvedeno je mnogo svetkovina s osminom. U današnjem bogoslužju ostale su samo dvije: uskrsna i božićna.

Osobna partikularna Crkva

Osobna partikularna Crkva (lat. *ecclesia particularis personalis*), crkvena zajednica bez područnog određenja (primjerice Vojni ordinarijat u RH); utemeljuje se po sudu vrhovne crkvene vlasti zbog obreda, jezika, narodnosti, tj. posebnih vjernika. U prošlosti se strogo obdržavalo načelo područnosti partikularnih crkava i teško se prihvaćalo da na istom području budu dvije usporedne crkve i dva neovisna biskupa. U posljednje je vrijeme radi pastoralnih razloga primjena tog načela ublažena tako da se na istom području uz već postojeću područnu partikularnu Crkvu može ustanoviti i osobna partikularna Crkva; u tom slučaju papa pita za mišljenje biskupske konferencije kojih se to tiče.

Osobni grijeh

Osobni grijeh (latinski *peccatum actuale*), u kršćanskoj teologiji, konkretan, osoban grješan čin što ga počinja pojedinac svjesno i hotimično, za razliku od istočnoga, praroditeljskoga grijeha, s čijim se posljedicama rada.

Osorska biskupija

Osorska biskupija, nekadašnja katolička biskupija sa sjedištem u Osoru, na južnom dijelu otoka Cresa. U rimsko i bizantsko doba ondje je bilo značajno mjesto Apsoros, o čemu svjedoče ostatci starokršćanske krstionice i bazilike. Prema predaji O. b. osnovana je na sinodi u Solinu 530., a u VI. st. sagrađena je i prva katedrala. Tada su od —> Krčke biskupije odvojeni otoci Cres, Lošinj, Ilovik, Sušak, Unije i Velike Srakane. Osorski biskup Lovro sudjelovao je na Drugome nicejskom koncilu 787. Od XV. st. biskupi su boravili uglavnom u gradu Cresu. God. 1828. biskupija je ukinuta, a područje pridruženo Krčkoj biskupiji. Za talijanske vladavine (1920-8) to je crkveno područje bilo pod upravom zadarskog nadbiskupa.

Osorski evanđelistar (Evangelistarium Apsarense), evanđelistar napisan beneventanom 1070 (ili 1081) u Osoru. Čuva se u Vatikanskoj biblioteci.

Pedesetnica - pedeset dana i pedeseti dan

19. svibnja

Pedeset dana iza Pashe Židovi su slavili Pedesetnicu, odnosno Blagdan sedmica (usp. Lev 23,15; Iz 34,22). Bio je to dan zahvale za žetvu koja se tih dana završavala. Kasnije je taj blagdan "teologiziran" i slavio je proglašenje Zakona na Sinaju nakon izlaska iz Egipta.

Židovi su, dakle, slavili pedeseti dan, a kršćani su u počecima slavili 50 vazmenih dana. Epistola apostolorum (oko 150.), prvi dokumenat koji govori o Uskrsu, spominje i Pedesetnicu ("Pedesetodnevlje"). Kršćanska Pedesetnica je, dakle, razdoblje od 50 dana iza Uskrsa kroz koje se slavi vazmeno otajstvo. Dani Pedesetnice su međusobno izjednačeni jer svaki od njih slavi čitavo otajstvo našega spasenja (baš kao Vazam): starozavjetnu najavu, utjelovljenje, javni život, muku, smrt, uskrsnuće, uzašašće i proslavu Kristovu. Zadnji dan Pedesetnice, koji je uvijek padao nedjeljom, bio je jednostavno zaključni dan i nije se slavio svečanije od ostalih. Budući da su svi ti dani – uključujući i sam Uskrs – bili jednako vrijedni, kroz čitavo se vazmeno vrijeme – vrijeme Pedesetnice – nije smjelo klečati i nije bilo dopušteno postiti. Bazilije Veliki (u spisu "Trakat o Duhu Svetomu") kaže:

Čitava Pedesetnica nas podsjeća Uskrsnuća koje nas očekuje na drugome

svijetu. Ovaj dan, jedan i prvi, umnožen sedam puta sedam ispunjava sedam tjedana svete pedesetnice. Ona završava istoga dana kojeg je i započela: prvi (tj. nedjelja) koje se razvija pedeset puta u rasponu istih dana. (...) Doista, crkveni nam zakoni kroz Pedesetnicu nalažu uspravan stav kod moljenja.

Tertulijan svjedoči da 50 dana iza Uskrsa treba provesti u velikoj radosti, a Irenej Lionski naglašava da su dani Pedesetnice po dostojanstvu izjednačeni nedjelji. Obnovljena liturgija (Opća načela o liturgijskoj godini i o kalendaru, br. 22) se vraća na ovo staro načelo:

Pedeset dana, od nedjelje Uskrsa do nedjelje Pedesetnice, slavi se u radosti i klicanju kao jedan blagdan, dapače kao "velika nedjelja".

Jedinstvo kršćanske Pedesetnice će uskoro biti narušeno uvođenjem Vazmene i Duhovske osmine, Uzašašćem i Duhovima, kao i nekim pokorničkim procesijama.

Vazmena osmina nastaje u IV. st. usporedo s mistagoškim katehezama za novokrštenike. Ovaj prvi vazmeni tjedan je uza svoju katehesku ulogu, imao i posebno liturgijsko značenje.

Zadnji dan Pedesetnice se od III. st. počeo svečanije slaviti. "Pedesetnica" ne znači više 50 vazmenih dana, nego pedeseti, posljednji dan vazmenog vremena. Tako sabor u Elviri 300. g. propisuje da svi imaju slaviti dan

Pedesetnice. Zanimljivo je da Euzebije Cezarejski uz ovaj dan vezuje spomen uzašašća Kristova. Egerija (konac IV. st.) nas izvješćuje da se toga dana u Jeruzalemu prije podne u bazilici sv. Groba slavio silazak Duha Svetoga, a poslije podne istoga dana na Maslinskom brdu se spominjalo uzašašće Kristovo i čitao odgovarajući odlomak iz Djela Apostolskih.

Pedesetnica postaje isključivo spomen silaska Duha Svetoga koncem IV. st. kako to kasnije svjedoči Augustin i Leon Veliki na Zapadu, te Grgur Niški i Ivan Zlatousti na Istoku. U isto vrijeme na Zapadu pedesetnica Duhovi postaju neka vrsta drugog Uskrsa: toga su se dana krštavali oni koji se nisu dospjeli krstiti u Vazmenom bdjenju. Tako su Duhovi dobili vlastito bdjenje, a i vlastitu osminu zbog novokrštenika i njihovih mistagoških kateheza. Slijedeći istu logiku (Duhovi = drugi Uskrs) uveden je i predduhovski post. Tzv. "Velike litanije" (25. travnja) i "Prosni dan" (tri dana prije Uzašašća) bile su pokorničke procesije koje su kao takve posvema odudarale od značaja vazmenog vremena. Zanimljivo je da su ove procesije nastale već u IV. odnosno V. st.!

Uzašašće

Augustin izvještava da se ovaj blagdan slavi toto orbe terrarum i tvrdi da je ustanovljen još od apostola. Međutim, kao što smo netom spomenuli, još koncem IV. st. se Uzašašće ne slavi četrdesetog dana, nego na Pedesetnicu. Ivan Zlatousti prvi svjedoči da se ovaj blagdan slavi četrdesetog dana slijedeći izvješće Djela Apostolskih prema kojem je Isus uzašao na nebo četrdesetog dana nakon svoga uskrsnuća.

Liturgijska je reforma htjela povratiti stari sjaj vazmenom vremenu. Stoga dokida Duhovsku osminu i tako vraća vazmenom vremenu izvornih 50 dana. Dokida duhovski post i pokorničke procesije (makar vrlo stare!) da bi ovom vremenu povratila radosni karakter. Do reforme su se vazmene nedjelje zvale nedjelje po Uskrsu, a ona nedjelja između Uzašašća i Duhova se zvala nedjelja poslije Uzašašća. Danas su to sve nedjelje uskrsa, tj. vazmene nedjelje, od kojih je prva nedjelja Uskrsa. Sve su vazmene nedjelje, dakle izjednačene.

U današnjoj liturgiji je jedinstvo Pedesetnice narušeno (očigledno se nije željelo suviše zadirati u pojedine tradicije) vazmenom osminom (u kojoj se pjeva "Slava" dok u ostale vazmene dane ne), iako je prema Redu pristupa odraslih u kršćanstvo za mistagoške kateheze predviđeno cijelo vazmeno vrijeme. Ostala je također svetkovina Uzašašća četrdeseti dan nakon Uskrsa. Spomenimo da se iz nekih čudnih razloga u Italiji ova svetkovina prebacuje na sljedeću nedjelju. Tako su upropašteni simbolika četrdesetog dana i PEDESETNICA - DUHOVI.

Duhovski je post dokinut, ali je zadržano duhovsko bdjenje koje, međutim, želi komemorirati i silazak Duha Svetoga i završetak vazmenog vremena kad u zbornoj molitvi kaže:

Svemogući vječni Bože, htio si da proslava Vazma otajstveno traje pedeset dana. Obnovi čudo prve Pedesetnice i daj da se razdijeljeni narodi, darom Duha ujedine...

NAŠI POKOJNI

MARKO BEŠLIĆ,

PU splitsko - dalmatinska, Okučani, 19. svibnja 1995.

DRAŽEN SABLJIĆ,

PU vukovarsko - srijemska, Županja, 21. svibnja 1993.

NADA DUPER,

PU bjelovarsko - bilogorska, bolest, 22. svibnja 1995.

SVETO DENONA,

PU zadarska, Zadar, 23. svibnja 1992.

POČIVALI U MIRU!